

CARACTERISTICA GEOGRAFICĂ COMPLEXĂ A SATULUI RĂDOAIA

Lucia PETROV, *studentă, Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți*
Conducător științific: **Oleg BUGA**, *dr. hab., prof. univ.*

Abstract: *The article is dedicated to the complex study of the commune of Rădoia (topography, geological structure, soil, climate, vegetation, animal world, hypographic network, population and economic status of the commune).*

Keywords: *village, locality, flora, fauna, relief, water, soil.*

Satul Rădoia este o localitate veche. Prima pomenire oficială despre satul Ră-doia datează începând cu anul 1561, 13 noiembrie. Cel mai timpuriu așezământ spi-

ritual din localitate a fost biserica construită din piatră în 1885. În anul 1887 în sat a fost deschisă o școală primară pe lângă biserică. În anul 1960 a fost construită clădirea casei de cultură, în anul 1974 – clădirea școlii primare, în 1989 – clădirea Liceului, iar în anul 1985 – clădirea grădiniței de copii și clădirea administrativă a Primăriei.

Asemenea altor localități ale țării, satul Rădoaia a trecut prin toate etapele de dezvoltare: reforme politice, sociale, administrative, două războaie.

Pe parcursul anilor, localitatea a devenit un centru industrial cu un potențial capabil de a rezolva problemele comunitare.

După cel de-al Doilea Război Mondial, în satul Rădoaia a fost organizată Gospodăria agricolă „Bolșevic”, reorganizată la 1993 în „Gospodăria agricolă „Rădoaia”, care, din 1997 până în 1999, s-a reorganizat în CAP „Meleag Strămoșesc”, iar din 2009 se formează CAP „Colina Agrară”.

Conform situației la zi, avem 1803 gospodării individuale, 720 cetățeni au format Gospodării țărănești, iar ceilalți deținători de cote de pământ, cu suprafața totală de 388 ha, le-au dat în arendă SRL „Rădoianca”, suprafața de 1074 ha – la CAP „Colina Agrară”, suprafața de 87 ha – la ÎI „Ștefan Carcea” și 40 ha – la ÎI „Agroflor plus” [7].

Este o localitate mare, bogată, așezată pe partea stângă a râulețului Soloneț, în regiune de câmpii și mici coline. Cel mai înalt pisc, cu altitudinea de 339 m, se află lângă un crâng de pădure pe drumușorul de țară ce duce spre Heciul Vechi. În fața satului, pe albia Solonețului, se aștern câteva iazuri cu pește. O șosea pășește peste pod și urcă colinele spre Sîngerei, alta cotește la dreapta prin Mărinești spre orașul Bălți. Mai la vale de apa Solonețului se conturează în zare enormul sat Drăgănești [4, p. 93].

În satul Rădoaia avem Liceul Teoretic „Ion Creangă”, cu 58 de angajați. În liceu își fac studiile 740 de elevi, clasele 1-12 sunt cu predare în limba română. De asemenea, este o grădiniță de copii cu 220 de locuri, care activează începând cu anul 1985, funcționează două tabere de odihnă pentru copii, situate în pădurea din apropierea satului. În sat activează un centru medical cu doi medici de familie și 10 surori medicale. Începând cu anul 2007, funcționează o Cantină Socială pentru bătrâni și familii social vulnerabile „Concordia”. Pe teritoriul satului Rădoaia sunt prezente două mori: moara de ulei și moara de făină. În teritoriu funcționează cinci biserici dintre care: penticostală, baptistă, adventistă de ziua a șaptea și două biserici ortodoxe [7].

Satul Rădoaia este așezat pe teritoriul Republicii Moldova, care se află în partea de Sud-Est a Europei Centrale și aproximativ la aceeași distanță de Oceanul Atlantic la Vest și de Munții Ural la Est. Conform raionării geomorfologice terenurile satului Rădoaia fac parte din macroforma de relief numită Câmpia Bălțului, din zona naturală de silvostepă cu vegetația și lumea animală respectivă [7].

Satul Rădoaia este o localitate în raionul Sîngerei situată la latitudinea 47°22' 80" nordică și longitudine estică de 28°15'99", altitudinea de 177 metri față de nivelul mării [8].

Relieful satului Rădoaia este puternic fragmentat, în special în partea sudică, de o rețea de văi și vâlcele largi și adânci. Teritoriul dat este situat pe podișul Ciuluc. Relieful, de rând cu alte elemente geocologice, biotice și socio-umane, au contribuit la formarea și evoluția peisajelor geografice și a ecosistemelor. Pe teritoriul satului

Rădoaia sunt deseori întâlnite eroziunile și alunecările de teren. De aceea, se consideră că aceste două procese sunt cele mai importante care conduc la formarea reliefului.

Acestea influențează dezvoltarea unor procese exogene și activează erupțiile vulcanilor noroși. Dintre procesele exogene, un rol deosebit în modelarea reliefului contemporan revine proceselor de eroziune, fluviale, gravitaționale și carstice, pe când celor de fuziune și tasare le este acordat un rol mai puțin important [2].

Satul Rădoaia din raionul Sîngerei se caracterizează prin clima temperat continentală, cu ierni scurte și calde, iar vara este lungă și călduroasă. Factorii care contribuie la determinarea climei localității sunt: factorii radiativi, factorii dinamici și factorii fizico-geografici.

Factorii dinamici influențează formarea atât a elementelor meteorologice, cât și a climei în general. Circulația maselor de aer are un rol hotărâtor în determinarea și modificarea elementelor meteorologice în anumite perioade limitate de timp. Circulația atmosferică pe teritoriul satului Rădoaia se caracterizează prin predominarea circulației vestice însoțită de aerul atlantic [1].

Factorii radiativi depind în totalitate de radiația solară căzută pe teritoriul comunei Rădoaia. Radiația solară anuală a satului este satisfăcătoare pentru creșterea, cultura diferitor tipuri de specii.

Factorii fizico-geografici. La acest tip de factori un rol important îl joacă apropierea sau depărtarea teritoriului față de oceane sau mări. Deoarece clima Moldovei este temperat-continentală, Marea Neagră este ceea ce influențează parțial clima Moldovei: iarna deasupra Mării Negre se stabilește o presiune atmosferică scăzută, care duce la formarea cicloanelor și la îmblânzirea climei. Influența Mării Negre asupra teritoriului este redusă în perioada caldă a anului.

Sursa de aprovizionare cu apă sunt fântânile și izvoarele, este o tradiție frumoasă să fie fiecare gospodar să aibă o fântână de care are grijă și o amenajează cât mai frumos. Apele de suprafață situate pe teritoriul satului Rădoaia au un număr variat. Apa este cel mai important component al naturii. Ea are o mare importanță pentru dezvoltarea vegetației, solurilor, menținerea vieții animalelor, reglarea fenomenelor și proceselor meteorologice în atmosferă. Pe lângă faptul că pe teritoriul localității sunt prezente și ape subterane, satul Rădoaia dispune de numeroase iazuri, izvoare și, respectiv, râul Soloneț care este prezent în partea stângă la intrarea în sat. Satul Rădoaia dispune de 6 iazuri și o varietate mare de izvoare cu apă potabilă care sunt construite de localnicii satului cu aproximativ 30 de ani în urmă. Cele mai mari și mai des utilizate izvoare sunt: *izvorul lui Flocă*, situat în centrul satului, pe teritoriul parcului și *izvorul lui Șuca*, care este situat în apropierea râului Soloneț. Cu toate că izvorul lui Șuca este localizat la ieșirea din sat, localnicii merg zilnic la el pentru a putea lua apă potabilă.

Pe teritoriul Republicii Moldova, natura a creat multe fenomene, unice în felul lor. Sunt bine cunoscute șiragul „toltrelor” cu cheiuri „castele”, peșterile, recipiele, renumitul complex peisagistic „Suta de movile” etc. Un alt fenomen îl constituie Dealul Rădoaia, care se evidențiază și predomină în relief pe teritoriul inclus între cotel Răutului și râulețul Soloneț din Stepa Bălților. Acest teritoriu reprezintă un subraion specific pedogeografic. Dealul Rădoaia, situat la 3-4 km la nord-vest de

localitatea cu aceeași denumire, are altitudinea absolută de peste 340 m, adică este mai înalt cu aproximativ 170 m decât altitudinea medie a Stepei Bălților [6, p. 1].

Pe teritoriul comunei Rădoaia sunt prezente cel mai des două tipuri de soluri, dintre care: solurile aluviale tipice și cernoziomurile tipice moderate humificate.

Cernoziomurile tipice moderat humificate este tipul de sol care se întâlnește pe teritoriul satului Rădoaia, au determinat obținerea unor mari recolte de culturi agricole.

Solurile aluviale tipice s-au format în lunca râului Soloneț, sub vegetație ierboasă hidrofilă, se caracterizează prin culoare cenușie închisă și are o compoziție mecanică diferită. Acest tip de sol conține o cantitate nu prea mare de humus [9].

Structura fondului funciar al comunei Rădoaia [7]

Forma de utilizarea a fondului	Hectare	Procente
Fond total	4082,59	100
Terenuri arabile	2405,05	58,9
Plantații multianuale	273,8	6,7
Pășuni și fânețe	436,64	10,7
Terenurile fondului de protejare a apelor	76,57	1,8
Terenuri ocupate construcții și drumuri	783,25	19,2
Alte terenuri	107,28	2,7

Flora Republicii Moldova, conform ultimelor date, numără aproape 1540 de specii, care se referă la 550 de genuri și 101 de familii. În Republica Moldova se deosebesc două zone de vegetație, zona de stepă și zona de silvostepă. Partea superioară a dealului Rădoaia este ocupată de o pădure naturală, preponderent stejărișului cu cireș, tei, frasin, care se alternează cu poienițe. Etajul doi este diferențiat, fiind format din arbori izolați de *păr* (*Pyruspyrastrer*) și de *măr pădureț* (*Malus sylvestris*), *arțarul tătăresc* (*Acer tataricum*), *plopul tremurător* (*Populustrembula*).

Etajul de arbuști pe teritoriul satului Rădoaia este foarte bine dezvoltat. Aici se întâlnesc următoarele specii de plante: *păducelul* (*Crateguscurvisepala*), *socul negru* (*Sambucusnigra*), *porumbarul* (*Prunusspinosa*) ș.a. Vegetația de stepă a satului Rădoaia se caracterizează prin dominarea plantelor xerofite, însă, odată cu trecerea timpului, ele sunt pe cale de dispariție și s-au păstrat doar pe terenurile erodate. Vegetația azonală a satului include pajiștile și vegetația acvatică.

Lumea animală include atât vertebrate, cât și nevertebrate. Ea depinde de caracterul florei care îi oferă hrană, adăpost și siguranță. Animalele sunt cel mai des întâlnite în pădure, acolo ele simt o protecție mai mare, dobândirea hranei este mai rapidă. Din mamiferele prezente în satul Rădoaia putem menționa: lupul, vulpea, câprioare, veverița, iepure de câmp, dihori, arici. Din nevertebrate, și anume din categoria păsărilor, fac parte: ciocănitorea, cioara, pițigoii, pitulice, privighetoare, ciuf de pădure (bufnița), pitulice, muscării.

Lacurile și bălțile sunt populate de găște, lebede, rațe sălbatice, broaște, șerpi, raci. Din categoria peștilor fac parte: crapul, știuca, șalăul, caras, caracuda.

Evoluția numerică a satului Rădoaia depinde de numeroși factori, dar cel mai frecvent factor este factorul economic. Populația părăsește localitatea natală din cauza lipsei locurilor de muncă, respectiv ei sunt în căutarea unui trai de viață mai bun, locuri de muncă stabile și plătite.

Mișcarea naturală se explică prin trei indici demografici: natalitatea, mortalitatea și sporul natural. *Natalitatea* reprezintă numărul de nou-născuți la 1000 de locuitori, iar *mortalitatea* reprezintă numărul de decedați la 1000 de locuitori. Pe teritoriul localității Rădoaia este prezentă și *mortalitatea infantilă* – care reprezintă numărul de copii decedați până la vârsta de un an la 1000 nou născuți [7].

Anii	Nr. populației	Născuți	Decedați	Creștere/descreștere
2007	5866	80	46	+44
2008	5875	85	62	+23
2009	5875	91	43	+48
2010	5786	94	50	+44
2011	5796	95	59	+36
2012	5822	71	64	+7
2013	5723	82	45	+37
2014	5679	84	40	+44
2015	5698	79	51	+28
2016	5714	78	44	+34
2017	5727	76	54	+31
2018	5747	85	50	+26
2019	5735	94	42	+52
2020	5734	48	55	-7
2021	5684			

Statistica stării civile pe primăria Rădoaia [7]

1997	29	2005	54	2013	48
1998	30	2006	57	2014	51
1999	36	2007	52	2015	48
2000	33	2008	46	2016	40
2001	42	2009	42	2017	25
2002	47	2010	34	2018	36
2003	30	2011	50	2019	28
2004	31	2012	38	2020	30

În satul Rădoaia sunt prezenți numeroși agenți economici care, prin munca oferită de ei, contribuie direct la dezvoltarea economică a satului. Pe teritoriul satului Rădoaia sunt prezente următoarele fabrici, mori, bucătării care contribuie la economia localității: fabrica de cărămidă „Max Confort”, două mori: una de grâu și alta de porumb, o brutărie de pâine, o oloiniță, ce produce ulei de floarea-soarelui, și numeroase magazine alimentare (9 magazine).

Agricultura este una din principalele activități economice practicate de săteni, principala subramură a activității agricole este fitotehnia. Culturile de bază le constituie: grâul de toamnă, orzul de primăvară, soia, porumbul, floarea-soarelui. În cadrul fitotehniei, pe teritoriul satului, activitățile principale sunt legate de cultivarea cerealelor, cultivarea plantelor tehnice, creșterea legumelor, fructelor și a viței-de-vie.

Din cereale se crește preponderent porumbul, grâul și orzul. Grâul este principala cultură cerealieră care constituie circa 20% din totalitatea terenurilor agricole.

Porumbul constituie a doua plantă cu o importanță deosebită pentru omenie, se folosește în alimentație. Orzul este folosit în calitate de cultură furajeră.

Din culturile legumicole se cresc roșii, castraveți, pepeni verzi, pepeni galbeni, varză, ardei, cartofi, dovleci, vinete ș.a. Din culturile tehnice face parte: floarea-soarelui și cultivarea sfeclei de zahăr. Culturile permanente de pe terenurile agricole ale satului Rădoaia sunt reprezentate prin livezi de meri, peri, persici și viță-de-vie. Culturile pomicole se cresc atât pentru utilizarea în alimentație, cât și pentru export.

Sfera neproductivă a satului include învățământul primar, gimnazial și liceal, comerțul, transportul, cultura și deservirea socială.

Învățământul. În satul Rădoaia activează școala primară și Liceul Teoretic „Ion Creangă”. Potențialul didactic în anul 2018 este următorul: cadre didactice – 51, grad didactic I – 11 profesori, grad didactic II – 32 de profesori, profesori cu studii superioare – 36 și profesori cu studii de masterat – 5.

În sat funcționează și grădinița de copii „Romanița”, care activează din anul 1985 și care are o capacitate de 200 de locuri. Starea tehnică a clădirii este foarte bună. În prezent, grădinița este frecventată de circa 150 de copii.

Comerțul în sat este reprezentat prin 7 magazine, o piață și 2 baruri. Piața este amplasată în centru satului Rădoaia și ea funcționează numai în zilele de marți, joi și sâmbătă.

Transportul în economia satului joacă un rol important pentru fiecare locuitor. În prezent, pe teritoriul localității, transportul lipsește, este doar o singură rută Cotiu-jenii Mici – Bălți, care circulă prin localitate. Satul Rădoaia nu dispune de rută Rădoaia – Sîngerei sau Rădoaia – Bălți. Este prezentă ruta Chișinău care circulă regulat.

Cultura este reprezentată prin casa de cultură care recent a fost renovată, ansamblul de dans, biblioteca sătească și muzeul care este situat în incinta liceului, două biserici ortodoxe.

Deservirea socială. În sat activează un oficiu poștal, frizerie, două tabere de vară ONG „Conceab Speranța” și ONG „Generația Nouă”. Organizațiile au fost înregistrate în anul 2001 de către Pînzaru Oleg și Cebotari Constantin. Mai sunt prezentă și ONG „Concordia” și ONG „Îngerăș” care au scopul de a susține copiii cu dizabilități.

Bibliografie:

1. Атлас Молдавской ССР. Москва: ГИТК, 1978 131 с.
2. BOIAN, Ilie. Geografia fizică a Republicii Moldova. *Suport de curs*. Chișinău, 2016. ISBN 978-9975-108-03-4. 311 p.
3. CAZAC, Valeriu, MIHĂILESCU, Constantin. *Resursele acvatice ale Republicii Moldova. Apele de suprafață*. Chișinău: Ed. „Știința”, 2007. 247 p.
4. CIOBANU, Valerian, EREMIA, Anatol et al. *Localitățile Republicii Moldova. Itinerar documentar - publicistic ilustrat*. Chișinău: Fundația „Draghiștea” 2013. Vol. 11: R-Sa – 2013. 548 p. ISBN 978-9975-4459-5-5.
5. DUCA, Gheorghe, HADĂRCĂ, Ion. *Sîngerei oameni – istorie – spiritualitate*. Chișinău, 2012.
6. URSU, Andrei. Solurile pădurii Rădoaia. In: *Revista Mediul Ambient*. 2006, nr. 4 (28), pp. 1-4.
7. Materiale statistice din primăria comunei Rădoaia.

8. LOZANU, Mina, MUNTEANU, Andrei. *Lumea animală a Moldovei. Mamifere*. Volumul IV. Chișinău: Ed. „Știința”, 2004. 129 p.
9. COZARI, Tudor, MUNTEANU, Andrei. *Lumea animală a Moldovei. Păsări*. Volumul III. Chișinău: Ed. „Știința”, 2007. 202 p.
10. *Satul Rădoaia* [online] [citată 19.03.2021]. Disponibil: <https://localitati.casata.md/index.php?action=viewlocalitate&id=7468>
11. *Vegetația Moldovei* [online] [citată 23.03.2021]. Disponibil: <https://sites.google.com/site/podisulmoldovei/relieful/vegetatia-si-fauna>
12. <https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imagfile/Fauna%20de%20vertebrate%20terestru%20din%20zona%20umeda.pdf> [online] [citată 23.03.2021]